

Advies Ontwerp Omgevingsvisie 2040

27 augustus 2025

Ons beeld

U heeft ons gevraagd naar onze zienswijze over uw Ontwerp Omgevingsvisie. Die vindt u terug onder 'Onze beoordeling'. Als Onafhankelijke Adviesraad Maastricht geven wij op pagina 3 onze adviezen die in lijn liggen met onze beoordeling. Op pagina 4 ziet u de bronnen die wij hebben geraadpleegd voor het onderdeel participatie.

Wat betreft het document zelf zien wij een lijvig document dat op zich gedegen in elkaar zit. Het vloeit voort uit een wettelijk verplichte opdracht met alle daarbij behorende regels. Niettemin zien wij nog diverse verbeterpunten. Op hoofdlijnen treft u die hieronder aan.

Onze beoordeling

Krachtens de Omgevingswet zijn gemeenten gehouden aan te geven, hoe zij hun eigen participatiebeleid invullen. Met het noemen van het voorbereidende werk van het Burgerberaad voor deze Omgevingsvisie zijn we er nog niet. De regels voor participatie die de Omgevingswet stelt, gelden niet alleen voor de Omgevingsvisie, maar ook voor omgevingsprogramma, omgevingsplan, omgevingsverordening en projectbesluit (zie Bron1). De beleidscyclus is na het aanvaarden van de Omgevingsvisie wat ons betreft nog niet voltooid. Participatie van onze inwoners is daarbij nog steeds aan de orde.

Ook het Maastrichtse Burgerberaad heeft geadviseerd over participatie en transparante communicatie. 'Er is (te) weinig te participeren', constateert het Burgerberaad voor Maastricht. Hun advies voor actieve participatie en transparante communicatie is door de gemeente overgenomen (zie Bron 2). Zo stellen wij voor ook bij het opstellen van het omgevingsplan (dat immers bindende juridische regels gaat bevatten) onze inwoners te betrekken. Bijdragen aan dat proces schept helderheid en draagt bij aan het vergroten van het vertrouwen

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning gelden dan weer andere regels. Dan moet de aanvrager het initiatief nemen. Hij moet aangeven of, en zo ja, hoe hij de omgeving betrokken heeft bij zijn project, wat de resultaten hiervan zijn en wat ons betreft vooral de motivatie waarom aanvrager eventueel is afgeweken van de inbreng van inwoners. Wij achten dit van belang bij grote aanvragers, zoals projectontwikkelaars en bedrijven. Daarom lijkt het ons helder en transparant, indien u voor hen geldende spelregels in de omgevingsverordening opneemt.

Cruciaal in de ogen van de Onafhankelijke Adviesraad Maastricht is in die zin ook ons pleidooi voor een omkering van de logica als het gaat om het creëren van vitale wijken en buurten. Wij zien dat daarbij vaak een denkrichting wordt gevolgd vanuit ruimtelijke en 'gebouwelijke' concepten en dat daardoor de veerkracht van inwoners zal toenemen en de

saamhorigheid zal worden bevorderd. Wij vinden het van groot belang, dat de gemeente structureel en geregeld in gesprek is met haar inwoners, de fijnmazige sociale infrastructuur van haar inwoners begrijpt en samen met haar inwoners bouwt aan hun vitaliteit en saamhorigheid. De gebouwde omgeving zal daar dan op volgen en niet andersom.

Wat ons ook is opgevallen, is dat als onderliggende beleidsstukken onder andere de Stadsvisie, economische visie, sociale visie en cultuurvisie zijn gebruikt. Maar het VN-Verdrag Handicap wordt pas voor het eerst op pagina 66 van uw Ontwerp Omgevingsvisie genoemd. Nederland heeft het VN-Verdrag Handicap in 2016 geratificeerd en daarmee heeft dit verdrag kracht van wet gekregen, ook voor lagere overheden. In augustus 2024 heeft de Commissie VN-Verdrag Nederland er nog op gewezen, dat het op dit gebied ernstig tekortschiet en benadrukt dat huidige, maar zeker ook toekomstige wet- en regelgeving in lijn gebracht moeten worden met het VN-Verdrag Handicap. Daarom vinden wij het van belang dit verdrag, net als alle andere onderliggende beleidsstukken in de inleiding te noemen en niet pas op pagina 66.

In dit verband vinden wij het van belang, dat u in de omgevingsverordening ook bepalingen opneemt die exploitanten van restaurants, cafés e.d. voor het verkrijgen van een omgevings-c.q. bouwvergunning verplicht te voldoen aan de voorwaarden van toegankelijkheid in het VN-Verdrag. Dit is immers een instrument dat de gemeente hiertoe in handen heeft.

Op pagina 22 constateert u dat de leefomgeving in Maastricht achterblijft bij andere gemeenten qua beweegvriendelijkheid en toegankelijkheid van de openbare ruimte. Dit is zeer zorgwekkend en vereist meer aandacht. Er is sprake van 'segregatie' en 'het welzijn staat onder druk'. U noemt wel punten langs welke weg dit te verbeteren, maar daar blijft het bij in uw Ontwerp Omgevingsvisie. Wij zouden dit graag verder willen zien uitgewerkt.

Op pagina 28 benadrukt u de verbondenheid van Maastricht met de (Eu)regio. Dat is prima, maar helaas is grensoverschrijdend Euregionaal vervoer voor mensen met een beperking op dit moment vrijwel onmogelijk. Het VN-Verdrag Handicap stelt, dat mensen met een beperking overal moeten kunnen komen. Verbeteringen in het grensoverschrijdend Euregionaal vervoer kunnen wat ons betreft niet wachten tot 2030 of 2040.

Op pagina 34 gaat het over Maastricht als 'groene stad'. Wij vinden het jammer dat u in dit hoofdstuk de 7 Natura2002-gebieden niet gewoon benoemt. Verder gaat het in dit hoofdstuk vooral over de buitengebieden en te weinig over het vergroenen van de stad zelf. Deze vergroeningsopgave is er wel, maar is moeilijk zichtbaar in een veel te klein kaartje op pagina 150. Mogen wij ervan uitgaan, dat de gebieden in de stad die in aanmerking komen voor de vergroeningsopgave, vanaf 2026 beter zichtbaar zullen zijn in uw gemeentelijke klimaatatlas of kaartviewer?

Mogen wij er tenslotte van uitgaan, dat de Omgevingsvisie straks voor alle inwoners van Maastricht goed leesbaar is en gemakkelijk te begrijpen? En in ten minste de Engelse taal beschikbaar is voor onze inwoners die de Nederlandse taal nog niet voldoende machtig zijn?

Onze adviezen

-Wij adviseren u bij de verdere beleidsmatige uitwerking van uw Omgevingsvisie onze inwoners vroegtijdig te betrekken, ook inwoners met een andere culturele achtergrond. Door structureel en geregeld in gesprek te gaan met de inwoners van onze stad, kunnen zij op zijn minst het gevoel krijgen dat ook met hun belangen -waar mogelijk- rekening wordt gehouden.

-Wij adviseren u aan uw Omgevingsvisie een hoofdstuk toe te voegen over de invloed van het VN-Verdrag Handicap op alle onderdelen van uw visie, ook het vervoer. Daarnaast adviseren wij u in uw omgevingsverordening op het gebied van toegankelijkheid voorwaardelijke bepalingen op te nemen voor het afgeven van vergunningen.

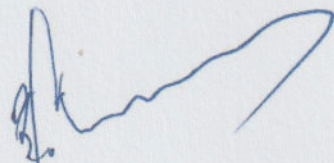
-Wij adviseren u in uw omgevingsverordening bepalingen op te nemen die grote initiatiefnemers als projectontwikkelaars en bedrijven ertoe verplichten bij het aanvragen van een omgevingsvergunning of, en zo ja, hoe zij de omgeving hebben betrokken bij hun plan of project, wat de resultaten hiervan zijn en vooral de motivatie waarom zij van de inbreng van inwoners eventueel zijn afgeweken.

-Wij adviseren u de 7 Natura2000-gebieden in uw Omgevingsvisie te noemen en de gebieden in de stad die u heeft aangemerkt voor de vergroeningsopgave vanaf 2026 beter zichtbaar te laten zijn in uw gemeentelijke klimaatatlas of kaartviewer.

-Wij adviseren u uw Omgevingsvisie gemakkelijk leesbaar en begrijpelijk te maken en beschikbaar in ten minste de Engelse taal, zodat u zoveel mogelijk inwoners kunt betrekken bij de verdere beleidsmatige uitwerking van uw Omgevingsvisie.

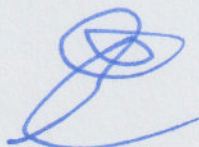
Namens de Onafhankelijke Adviesraad Maastricht tekenen

Hoogachtend,

i.o.

Jeroen Rossen,
voorzitter

Kees Eken,
secretaris

Geraadpleegde bronnen:

Bron 1: Informatiepunt Leefomgeving, Experts in Omgevingswet en leefomgeving

De Omgevingswet stimuleert vroegtijdige participatie. Daarmee kunnen overheden namelijk op tijd belangen, meningen en creativiteit op tafel krijgen. De wet zegt over participatie: *het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden [...] bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit*. Met belanghebbenden bedoelt de wet burgers, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden.

Gemeenten, provincies en waterschappen moeten ook aangeven hoe ze hun eigen participatiebeleid hebben ingevuld. Er is één uitzondering: bij het aanvragen van een omgevingsvergunning moet juist de aanvrager het initiatief nemen. Hij moet aangeven of, en zo ja hoe, hij de omgeving betrokken heeft bij zijn plan en wat de resultaten hiervan zijn.

Overzicht regels over participatie in instrumenten

De regels voor participatie gelden voor de volgende wettelijke instrumenten:

- omgevingsvisie
- programma
- omgevingsplan
- omgevingsverordening
- waterschapsverordening
- projectbesluit
- omgevingsvergunning

Ruimte voor maatwerk

De wet schrijft niet voor welke vorm participatie moet hebben. Daar zijn het bevoegd gezag en de initiatiefnemer vrij in. Ze kunnen eigen keuzes maken voor de inrichting van een participatieproces. Logisch, want de locatie, het soort besluit, de omgeving en de betrokkenen zijn elke keer anders. En ook het moment waarop de participatie start, verschilt per situatie.

Bron 2: Eindrapport Burgerberaad 2023 Maastricht

1.3 Aangenomen adviezen

Advies 1. Actieve participatie en transparante communicatie

1. Aanleiding

Wat zien we? Wat is er aan de hand?

Al te vaak zijn participatieavonden of inspraakavonden niet meer dan informatieavonden. En is er (te) weinig te participeren. Daardoor laat de communicatie tussen de gemeente en de burger – en het bereik daarvan – sterk te wensen over. Je moet immers je doelgroepen kennen en weten hoe die te bereiken. Op sociale media is het actief volgen van de gemeente nog voor verbetering vatbaar. Ook weet niet iedere inwoner welke andere kanalen beschikbaar zijn.

Daardoor wordt de burger niet genoeg betrokken bij de vorming en uitvoering van het gemeentelijk beleid.

2. Ambitie

Wat willen we? Hoe willen we dat de stad eruitziet in 2040? Waarom vinden we dat belangrijk?

We willen dat de bestuurders/gemeenteraad in 2040 inwoners actief betrekken bij het formuleren van beleid. Inwoners willen meer mogelijkheden om actief mee te praten en mee te denken: geef de burgers de kans (meer dan nu) om hun stem te laten horen. Dat lukt alleen als de juiste informatie over beleid (of voorgenomen beleid) op het juiste moment en via de juiste kanalen bij de (juiste) inwoners aankomt.

3. Denkrichting van het burgerberaad

Wat is daarvoor nodig?

Participatie is - in onze ogen - het actief betrekken van inwoners bij beleid. We realiseren ons dat wellicht niet iedere inwoner van Maastricht zit te wachten op permanente participatie. Tegelijkertijd zouden we willen dat inwoners weer (meer) geloof krijgen in de lokale overheid. De gemeente moet bovendien burgerinitiatieven van inwoners faciliteren en stimuleren. Zorg dus dat gemeentelijke communicatie zo veel mogelijk inwoners bereikt. Zodat inwoners weten wat er speelt en waarop inspraak mogelijk is. En zich realiseren dat participatie zin heeft, doordat hun inbreng serieus genomen wordt.

Participatie moet op lokaal niveau georganiseerd worden. En voor iedereen toegankelijk zijn. Inspraak moet serieus worden behandeld. En meegewogen in de besluitvorming. Wanneer iets niet kan, moet duidelijk worden gecommuniceerd waarom dat niet gebeurd is. De gemeente dient er op toe te zien dat de deelname aan participatieve trajecten (qua deelnemers) divers van aard is en blijft. Zodat er sprake is van een zo breed mogelijk gedragen mandaat. Tot slot is ook terugkoppeling aan deelnemers essentieel.